

МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ
УКРАЇНСЬКОЮ, РОСІЙСЬКОЮ,
ПОЛЬСЬКОЮ ТА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

*Міжнародної
науково-практичної конференції
молодих вчених,
курсантів і студентів*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Львів – 2014

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

канд. техн. наук	Рак Т.Є. – головний редактор
канд. техн. наук	Половко А.П. – заступник головного редактора
д-р техн. наук	Гащук П.М.
д-р техн. наук	Грицюк Ю.І.
д-р техн. наук	Гудим В.І.
д-р техн. наук	Гуліда Е.М.
д-р психол. наук	Кривописина О.А.
д-р с.-г. наук	Кузик А.Д.
д-р техн. наук	Рак Ю.П.
д-р техн. наук	Семерак М.М.
д-р фіз.-мат. наук	Стародуб Ю.П.
д-р фіз.-мат. наук	Тацій Р.М.
канд. техн. наук	Башинський О.І.
канд. геолог. наук	Карабин В.В.
канд. техн. наук	Кирилів Я.Б.
канд. фіз.-мат. наук	Меньшикова О.В.
канд. хім. наук	Мірус О.Л.
канд. техн. наук	Пархоменко Р.В.
канд. техн. наук	Рудик Ю.І.
канд. техн. наук	Шелюх Ю.Є.

шого і чужого життя; виховна атмосфера доброзичливості та родинної безпосередності; індивідуальний підхід через пізнання людини і спеціалізацію виховання; організація дозвілля і праці та безперервна зайнятість; моральні покарання і нагороди. Сутність християнського виховання найкраще відкрив св. Августин: “Люби Господа і роби, що хочеш”, бо коли людина понад усе любить Бога, то всі її вчинки будуть скеровані на добро для ближніх. Християнське моральне виховання базується на формуванні у молоді досконалої совісті, котра відгукується на кожний злий вчинок і скеровує їх виправляти заподіяне зло.

Література:

1. Великий Р., прот. Духовність молодшої людини / Р. Великий // 36 статей. – Львів : ЛШПБ МНС України, 2003. – С. 92-94.
2. Нагірняк М.Я. Духовне становлення працівників МНС / М.Я. Нагірняк // Особистість в екстремальних умовах. Матеріали науково-практичного семінару 29 лютого 2008 р. – Львів : ЛДУ БЖД, 2008. – С. 44-48
3. Огірко О. Моральне виховання молоді на основі християнського вчення / О. Огірко // Сучасне українське виховання. – Львів, 1997.
4. Огірко О. Християнське виховання як важливий компонент соціального виховання / О. Огірко // Фактори соціального формування особистості. – Львів, 1999.
5. Принципи морального життя // Свічадо. – Львів, 1996.
6. Святе Письмо Старого і Нового Завіту.

УДК. 159.9:316.37

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЙ РЕАГУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ НА КОНФЛІКТНУ СИТУАЦІЮ

Адольф М.І.

Германович О. Р., викладач кафедри практичної психології та педагогіки,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Реалії сучасності вимагають від особистості розкриття високого адаптаційного потенціалу. Стрімкий динамічний ритм життя висуває перед людиною необхідність протистояння стресо- та неврозо-формуючим чинникам, які обумовлюють виникнення конфліктів (інтрапсихічних та міжособистісних).

В процесі життя людини формуються певні поведінкові стратегії реагування на конфліктну ситуацію. Особистість, тестуючи реальність, застосовує певні пристосувальні реакції, які можуть виявитися як ефективними, так і нераціональними. Незалежно від полюсу реагування, реакція може закріпитися, та проявлятися в критичних ситуаціях як автоматизований патерн поведінки. Звичайно, для повноцінності та якості життя людині необхідне формування та застосування пристосувальних реакцій раціонального типу.

У сучасних соціологічних та психологічних дослідженнях відображено теоретичні концепції міжособистісних конфліктів (А.Я.Анцупов, А.І. Шипілов [2], Н.В.Грішина[4]), підходи до проблем детермінації конфліктної поведінки (М.Дойч[5], Л.А. Козер), позиції особистості в конфлікті (О.А. Донченко, Т.М.Титаренко, М.І. Пірен[3]), а також особливості конфліктів у різних видах діяльності людини і сферах стосунків, трудовій діяльності, спорті. Але, не зважаючи на багатоманітність фактичних та емпіричних досліджень феномену конфлікту, у психологічній науці не запропоновано цілісної концепції про природу та сутність даної проблеми.

Важливого значення набуває питання про особистісний аспект конфліктної взаємодії. Конфліктні форми поведінки – це такий стиль реагування людини (фізична, вербальна, непряма агресія, роздратування, негативізм, образа, підозрілість тощо), який детермінує виникнення розбіжностей різного роду [3].

Суперечності, детермінуючи внутрішньоособистісний конфлікт, виступають однією з передумов виникнення конфліктних форм поведінки (К. Хорні, З. Фрейд, Г.М. Дубчак, К. Лелін)[4]. На основі теоретичного аналізу психологічної літератури, науковці в розмаїтті форм конфліктних патернів поведінки, яка зумовлюється суб'єктивними та об'єктивними чинниками, виділяють:

1. Конфліктну поведінку, обумовлену суб'єктивними чинниками, які спроектовані на оточення у формі непрямой агресії і негативізму [5].

1). Непряма агресія у провокуванні і ескалації (розвитку) конфліктів, що включає в себе: агресію, яка спрямована на іншу особу, плітки, жарти, крик, тупотіння ногами;

2). Негативізм, спрямований, зазвичай, проти авторитету керівництва;

3). Образа – заздрість і ненависть до оточуючих, що обумовлені почуттям гніву на весь світ за дійсні та вигадані страждання;

4). Почуття провини, яке завжди породжує внутрішньоособистісний конфлікт і проявляється у можливих самозвинуваченнях, передбачає наявність сумління.

2. Конфліктна поведінка, яка обумовлюється деструктивними об'єктивними стимулами та проявляється в порушенні трудової дисципліни: грубощах, зухвалій поведінці; незгоді і критиці будь-яких пропозицій; ігноруванні вимог, ухиляннях від виконання завдань; фізичній агресії; вербальній агресії (вираження негативних почуттів як через форми (сварка, крик), так і через зміст словесних відповідей (погроза, лайка) [3].

У кожної людини такі форми конфліктної поведінки можуть проявлятися в різній мірі від слабо до сильно виражених [2].

В науковому полі психології з проблеми конфліктних форм поведінки прийнято високремлювати три рівні її прояву:

1 рівень – *високий* – акцентуований, залежить від типу темпераменту та характеру, сили збудження нервової системи, пов'язаний із вродженими якостями особистості. Даний рівень найважче піддається корекції. Для ефективної психокорекції потрібно поєднувати як індивідуальні, так і групові форми впливу.

2 рівень – *середній* – конфліктна поведінка є наслідком невихованості та педагогічної запущеності особистості, впливу соціального оточення та референтних груп, незнання правил поведінки та конструктивної міжособистісної взаємодії. Рекомендується групова психокорекція.

3 рівень – *низький* – нестійкий, ситуативний, емоційний. Залежить від настрою особистості, від внутрішніх переживань. Як наслідок – людина згодом усвідомлює свого поведінку, визнає її [1].

Стратегія поведінки в конфлікті – це орієнтація особистості чи групи щодо конфлікту, настанова на певні форми поведінки у конфліктній ситуації.

Традиційно конфліктологи розрізняють п'ять основних стратегій поведінки у конфліктних ситуаціях: співробітництво (співпраця, кооперація, інтеграція); домінування (суперництво, конкуренція, боротьба); ухилення (уникання, ігнорування); пристосування (поступливість); компроміс [2].

Від обраної стратегії поведінки в конфлікті часто залежить його перебіг та кінцевий результат. Стратегії ухилення та пристосування є пасивними, вони фактично спрямовані на те, щоб не допустити розвитку конфлікту. Тому психологів цікавлять, насамперед, стратегії співробітництва та суперництва. Для тих, хто обирає домінуючу стратегію, властива кооперативна орієнтація, а для тих, хто обирає суперництво – конкурентна. Однак, у реальній конфліктній ситуації можливий вияв одночасно і двох таких, на перший погляд, суперечливих стратегій.

Для успішного розв'язання конфлікту потрібно зрозуміти, насамперед, його причини. Звичайно, в узагальненому вигляді можна говорити, що конфлікти спричиняються суперечностями, які сприймаються як значуща психологічна проблема [5].

Конфлікти – це природні явища, які виникають упродовж життя, оскільки саме завдяки наявності суперечностей відбувається розвиток, удосконалення як окремої особистості, так і системи міжособистісних взаємин.

До характерологічних передумов виникнення конфліктів належать стійкі якості та риси характеру, які можуть за певних умов призвести до зіткнення особистості з тими, хто її оточує, викликати негативне ставлення до неї, антипатію, бажання суперечити, протидіяти. Такі риси не виникають самі собою, вони є наслідком впливу на особистість найближчого соціального середовища, виховання. До них належать: нетерпимість до недоліків інших; понижена самокритичність; імпульсивність; нестриманість у почуттях; відсутність внутрішньої духовної культури; неухважність до людей; корисливість; егоїзм [4].

Отже, в процесі життя у людини формуються певні поведінкові стратегії реагування на конфліктну ситуацію. Пристосувальні реакції до умов конфлікту можуть виявитися як ефективними, так і нераціональними. Незалежно від полюсу реагування, реакція може закріпитися, та проявлятися в критичних ситуаціях як автоматизований патерн поведінки. Від особливостей моделі подолання конфлікту залежить рівень якості життя особистості та рівень її психофізіологічного здоров'я.

Література:

1. Аллин Б. Наука разрешать конфликты / Брюс Аллин // Известие. – 1991. - № 12. – С. 12 – 17
2. Анцупов А.Я., Шипилов А.И. Конфликтология : [учеб. для вузов] / А.Я. Анцупов, А.И. Шипилов. – СПб. : Питер, 2007. – 496 с.
3. Ващенко І.В. Конфлікти: сучасний стан, проблеми та напрямки їх вирішення в органах внутрішніх справ; монографія / Ірина Володимирівна Ващенко. – Харків: ОВС, 2002. – 256 с.
4. Гришина Н.В. Психология конфликта / Наталия Владимировна Гришина. – СПб.: Питер, 2005. – 464 с.
5. Дойч М. Разрешение конфликта (Конструктивные и деструктивные процессы) / Мортон Дойч // Социально-политический журнал. – 1997. - №1. – с. 202-212.

УДК :152.9.072

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ОСНОВНИХ КОМПОНЕНТІВ СТРУКТУРИ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Леськів М.О.

Кривописина О.А., д-р психол. наук, доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Дослідники розуміють творчу особистість як динамічну інтегровану структуру, яка включає комплекс новоутворень, що ґрунтуються на дивергентному мисленні, уяві, асоціативних зв'язках, багатстві інтуїтивних процесів, емоцій та емпатії, які удосконалюються в процесі творчої діяльності.

Психологічна структура творчої особистості умовно диференціюється на свідому сферу, яка базується на дивергентному мисленні і підсвідому сферу, що залучає уяву, фантазію, інтуїцію, емпатію до створення продуктів творчої діяльності. Їх взаємозв'язок підкреслює взаємообумовленість цих продуктивних процесів у структурі творчої особистості [3]. Реалізуючись у діяльності, творча особистість обов'язково здійснює вплив на творчий процес, який актуалізується в творчому результаті (Maslow, 1985).

Важливою складовою творчої особистості є дивергентне мислення, що здатне абстрагуватися від реальних можливостей, варіантів і на шляху пошуку нових, відкривати невидимі існуючі потенційні можливості інтелекту у внутрішнім свідомім інтелектуально-когнітивним процесі творчості (Hillford, 1978).

Дослідники виділяють два типи мислення: конвергентне (репродуктивне, нетворче) і дивергентне (відкрите, конструктивне, творче) та відповідно два типи особистості: "інтелектуалів" і "творчих". Творчі особистості характеризуються оригінальністю процесу свідомості, емоційною лабільністю, імпровізаційністю та високим рівнем інтелекту. [2].

Творчі здібності або креативність (від лат. "Creatio" – творення) – це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, це спрямованість на відкриття нового і здатність до глибокого усвідомлення свого досвіду

З психологічної точки зору уже у своїх первинних формах креативність є особливим станом організму, який виражається в необхідності пошуку усе нових і нових засобів і способів задоволення потреб його розвитку.

Творчість характерна для особистості, залученої в активно-пошукову діяльність. Складовою пошукової активності є розвинена інтуїція. Інтуїція є важливим і, мабуть, найскладнішим, мало вивченим компонентом творчої особистості [1]. Ефект інтуїції викликає в особистості здивування і стимулює творче натхнення.

До основних емоційно-інтуїтивних факторів творчої особистості відноситься емпатія як здібність збагнути особливості емоційного світу іншої людини, які виявляються у формі співпереживання, співчуття, жалості.

Емпатія – це глибоке і безпомилкове сприйняття внутрішнього світу іншої людини, його прихованих емоцій і смислових відтінків, емоційне співзвуччя з його переживаннями, використання всієї глибини розуміння цієї людини не в своїх, а в його інтересах. Це виражається в здібності емоційно відчуватися на переживання іншої людини, що досить важливо при сумісній творчій діяльності.